

**MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
W JELENIEJ GÓRZE
58-506 Jelenia Góra, al. Jana Pawła II 7**

**SPRAWOZDANIE ZA ROK 2023 DOTYCZĄCE
REALIZACJI „POWIATOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
DLA MIASTA JELENIEJ GÓRY
NA LATA 2021 – 2023”**

Jelenia Góra 2024 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
1. Promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	3
2. Wsparcie już istniejących form pieczy zastępczej na terenie Miasta Jeleniej Góry.....	4
3. Wsparcie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.....	11
4. Praca z rodziną biologiczną oraz zwiększenie szans dzieci ukierunkowana na ich powrót do środowiska naturalnego.....	15
5. Kontynuacja i poszerzenie świadczonych usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	15

Wstęp

Powiatowy program rozwoju systemu pieczy zastępczej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2021 – 2023 został przyjęty Uchwałą Nr 226.XXV.2020 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 2 grudnia 2020 r.

Celem nadrzędnym wskazanego wyżej programu jest rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Dla osiągnięcia głównego celu programu wyznaczonych zostało do realizacji pięć celów szczegółowych:

1. Promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Wsparcie istniejących form pieczy zastępczej na terenie Miasta Jeleniej Góry.
3. Wsparcie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
4. Praca z rodziną biologiczną oraz zwiększenie szans dzieci ukierunkowane na ich powrót do środowiska rodzinnego.
5. Kontynuacja i poszerzenie świadczonych usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W ramach ww. celów szczegółowych zrealizowano szereg zadań cząstkowych, które szczegółowo omówione zostały i przedstawione w formie danych liczbowych w kolejnych pięciu rozdziałach niniejszego sprawozdania.

1. Promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza jest alternatywą dla dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki ze strony rodziców biologicznych, którzy mają ograniczoną oraz zawieszoną władzę rodzicielską lub są jej pozbawieni. Zapewnia czas potrzebny na pracę z rodziną biologiczną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka. Przygotowuje także dziecko do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia oraz pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki. Uczy nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych. Zaspokajają potrzeby emocjonalne, bytowe, zdrowotne, edukacyjne i kulturalno-rekreacyjne dziecka.

Pieczka zastępcza działa dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, a do prawidłowego rozwoju konieczne jest zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa i miłości.

W 2023 r. w trakcie różnego rodzaju imprez środowiskowych w ramach promocji rodzicielstwa zastępczego kolportowano ulotki oraz plakaty. Ponadto wykonano i udostępniano materiały promocyjne w postaci różnego rodzaju gadżetów tj. długopisy, kolorowe balony, podkładki pod myszki komputerowe, znaczki odbłaskowe oraz opaski odbłaskowe. W roku sprawozdawczym na stronie facebookowej pn. Dział Opieki nad Rodziną i Dzieckiem MOPS Jelenia Góra, umieszczane były najważniejsze informacje dotyczące pieczy zastępczej, poszukiwania kandydatów na rodziców zastępczych oraz inne ważne sprawy związane z rodzicielstwem zastępczym, w tym informacje dotyczące różnego rodzaju projektów kierowanych do rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. W trakcie Pikniku Integracyjnego dla Rodzin Zastępczych udzielono wywiadu do lokalnej prasy dotyczącego problemów rodzicielstwa zastępczego w Mieście Jelenia Góra wraz z informacją o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych.

Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Jeleniej Góry wciąż jest niewystarczająca. W 2023 r. na terenie Miasta Jeleniej Góry funkcjonowało ogółem 117 rodzin zastępczych, w tym 97 spokrewnionych, 18 rodzin zastępczych niezawodowych i 3 rodziny zastępcze zawodowe w tym 2 o charakterze pogotowia rodzinnego oraz jeden rodzinny dom dziecka.

W maju 2023 r. pracownicy Działu Opieki nad Rodziną i Dzieckiem po raz trzeci zorganizowali Piknik Integracyjny dla Rodzin Zastępczych z Miasta Jeleniej Góry, który został połączony z obchodami Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Piknik został przeprowadzony przy wsparciu „Mojej Fundacji” oraz sponsorów, dzięki którym można było ufundować upominki dla rodzin zastępczych. Dział Opieki nad Rodziną i Dzieckiem dąży do tego, aby piknik stał się imprezą cykliczną, w trakcie której rodziny zastępcze będą mogły wymieniać się swoimi doświadczeniami.

W 2023 r. zostało przeprowadzone jedno szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze. Wzięło w nim udział 10 osób, które otrzymały kwalifikacje do pełnienia roli rodziny zastępczej.

Wskazać również należy, iż czterech pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze posiada uprawnienia do prowadzenia szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.

Jednym z obowiązków organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest zawieranie umów o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej. Umowy takie zawiera się zgodnie z przyjętymi limitami rodzin zastępczych zawodowych na dany rok uwzględnionymi w 3-letnich powiatowych programach rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z Powiatowym Programem Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Jeleniej Góry na lata 2021–2023 zaplanowano, iż w 2023 r. zostanie zawarta 1 umowa o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej, jednak nie udało się pozyskać rodziny bądź osoby, która podjęłaby się tak trudnego zadania jakim jest pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Jednocześnie należy wskazać, iż z dniem 1 stycznia 2023 r. na terenie Miasta Jeleniej Góry rozpoczął swoją działalność rodzinny dom dziecka.

2. Wsparcie istniejących form pieczy zastępczej na terenie Miasta Jeleniej Góry

Pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą w rozwiązywaniu problemów związanych z opieką nad dziećmi umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej świadczona jest w głównej mierze przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2023 r. w MOPS w Jeleniej Górze zatrudnionych było 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, co jedynie częściowo pokrywa zapotrzebowanie w tym zakresie, ponieważ aby zapewnić pełną i cykliczną pracę z rodzinami zastępczymi w Ośrodku należałoby zatrudnić dodatkowo co najmniej 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Wówczas praca z rodzinami zastępczymi jak i pełnoletnimi wychowankami wchodzącymi w proces usamodzielnienia byłaby w pełni realizowana.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej może objąć swoim wsparciem nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. Średnio koordynatorzy zatrudnieni w MOPS w Jeleniej Górze pracowali z 18 rodzinami. Zaznaczyć należy, iż ok. 26 rodzin, które złożyły wniosek o wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, nie zostało objętych tym wsparciem ze względu na brak dodatkowych etatów.

W okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. opieką koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej objętych było 92 rodziny zastępcze.

Zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej było dokonywanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej oraz oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. W przypadku dzieci poniżej 3 roku życia oceny tej dokonywano raz na kwartał, w przypadku dzieci powyżej 3 roku życia raz na 6 miesięcy. Po przeprowadzeniu przedmiotowych ocen w konsultacji z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz innymi specjalistami pracującymi z dzieckiem i rodziną zastępczą, organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułował na piśmie opinie dotyczące zasadności dalszego pobytu dzieci w pieczy zastępczej, a następnie przekazywał je do właściwego Sądu. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w 2023 r. przeprowadzili 201 zespołów ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 35 zespołów ds. oceny rodzin zastępczych.

W 2023 r. zostało sporządzonych 201 opinii dotyczących oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 35 opinie dotyczących funkcjonowania rodzin zastępczych. Dodatkowo koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej sporządzili 26 opinii na potrzeby i prośbę Sądu. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wystosowali 22 wnioski do Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, 11 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zostało zgłoszonych do Ośrodka Adopcyjnego.

Ponadto dla potrzeb Sądu Rejonowego przeprowadzono 30 wywiadów w środowiskach, na podstawie, których sporządzono 30 opinii dotyczących osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W przypadku wystąpienia sytuacji problemowych w rodzinach zastępczych, koordynatorzy podejmowali działania mające na celu poprawę sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Przeprowadzane były wizyty w szkołach, rozmowy z wychowawcą oraz pedagogiem szkolnym. Analizie podlegały zgłaszane przez rodziców zastępczych trudności opiekuńczo-wychowawcze. Opracowywany był także plan działań interwencyjnych i naprawczych. Ocenie podlegały kontakty dzieci z rówieśnikami, stosunek do dorosłych, relacje między poszczególnymi członkami rodziny. W sytuacji, kiedy w trakcie pracy z rodziną stwierdzony został brak zasadności dalszego pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, sporządzono do Sądu Rejonowego wnioski o powrót dziecka do rodziny biologicznej, bądź też o umieszczenie dziecka w innej formie pieczy zastępczej. W okresie sprawozdawczym do Sądu Rejonowego złożono 7 wniosków o rozwiązanie rodziny zastępczej. W 2023 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podejmowali szereg innych działań mających na celu wspieranie rodzin zastępczych:

1. dzieci z 25 rodzin zastępczych zostały zgłoszone do akcji charytatywnych, tj. „Szlachetna Paczka” oraz „Wielka Paka dla Dzieciaka”,
2. 15 dzieci z rodzin zastępczych zgłoszono do wyjazdu wakacyjnego zorganizowanego przez kuratorium oświaty we Wrocławiu,
3. motywowano rodziny zastępcze do udziału w grupach wsparcia,
4. świadczone pomoc rodzinom zastępczym w uzyskiwaniu informacji z innych instytucji, tj. ZUS, Urząd Skarbowy,
5. udzielono pomocy w ustaleniu wizyt u specjalistów,
6. pomagano w wypełnianiu i składaniu wniosku o przydział mieszkania z zasobów miasta,
7. udzielano pomocy rodzinom zastępczym w złożeniu elektronicznych wniosków do ZUS o przyznanie świadczenia „Dobry Start”,
8. pomagano w ustaleniu wizyt u psychologa.

W 2023 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przystąpili do projektu w ramach konkursu „Zrozumieć dziecko – lokalnie” Fundacji EY na sfinansowanie szkoleń dla opiekunów zastępczych lub koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, który skierowany był do organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej z terenu całej Polski. W kwietniu 2023 r. zostało przeprowadzone szkolenie dla 15 koordynatorów w ramach współpracy z innymi PCPR-ami. Tematem szkolenia była „Profilaktyka zdrowia psychicznego - jak sprawić by udzielanie wsparcia było zasobem zamiast obciążeniem dla zdrowia psychicznego.”

W poniższym zestawieniu tabelarycznym przedstawiony został przekrój problemów, w zakresie których koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wspomagali rodziny zastępcze.

Lp.	Rodzaj problemów	Liczba rodzin zastępczych, których problem dotyczy
1.	ZABURZONE RELACJE RODZINNE, W TYM :	
	1.1. Nieumiejętność stosowania właściwej komunikacji interpersonalnej	56
	1.2. Problemy z rodzinami biologicznymi	52
	1.3. Brak umiejętności wytworzenia pozytywnej atmosfery wychowawczej	75
2.	PROBLEMY WYCHOWAWCZE ZWIĄZANE Z DZIEĆMI, W TYM :	
	2.1. Zachowania opozycyjno – buntownicze dzieci	41
	2.2. Uleganie negatywnym wpływom środowiska	55
	2.3. Skłonność do zachowań impulsywnych	32
	2.4. Niskie poczucie własnej wartości, niska samoocena	48
	2.5. Brak poczucia więzi rodzinnej	46
	2.6. Brak poczucia bezpieczeństwa, będący wynikiem dotychczasowych doświadczeń	32
	2.7. Zachowania agresywne	26
3.	PROBLEMY WYCHOWAWCZE, ZWIĄZANE Z POSTAWĄ OPIEKUNÓW, W TYM:	
	3.1. Brak wypracowanego modelu wychowawczego	54
	3.2. Brak tolerancji i zrozumienia wobec niektórych zachowań dzieci, niewłaściwe postrzeganie dziecka	48
	3.3. Niska wiedza o potrzebach dziecka	41
	3.4. Postawa nadmiernie ochraniająca wobec dziecka, nadopiekuńczość	26
	3.5. Niska kontrola własnych emocji	32
	3.6. Zbyt liberalny styl wychowania	18
	3.7. Zbyt wysokie wymagania wobec dziecka	26
	3.8. Przeciążenie sprawowaniem opieki nad dzieckiem	33
	3.9. Nieumiejętność wyznaczenia dziecku obowiązków adekwatnych do jego wieku	42
	3.10. Nieumiejętność wyegzekwowania u dziecka właściwych postaw i zachowań	56
	3.11. Niespójny system nagradzania dzieci i utraty przywilejów	32
	3.12. Przyzwalanie dzieciom na nadmierne korzystanie z TV i komputera	75
	3.13. Brak umiejętnego zorganizowania dziecku czasu wolnego	62

4.	PROBLEMY SZKOLNE, W TYM :	
	4.1. Trudności w nauce	57
	4.2. Nieregularne realizowanie obowiązku szkolnego, wagiary	26
	4.3. Niechęć do korzystania z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych	33
	4.4. Niechęć do odrabiania zadań domowych	54
	4.5. Brak wyznaczonego miejsca i czasu na naukę	21
	4.6. Problemy z zachowaniem się w szkole	48
	4.7. Problemy w kontaktach z grupą rówieśniczą	37
5.	PROBLEMY FINANSOWE, W TYM :	
	5.1. Nieumiejętność gospodarowania własnymi środkami finansowymi	32
	5.2. Niskie dochody	26
	5.3. Bezrobocie	18
6.	PROBLEM UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA, W TYM:	
	6.1. Nadużywanie alkoholu przez członków rodziny zamieszkujących wspólnie z rodziną zastępczą	22
	6.2. Współuzależnienie i związana z nim dezorganizacja życia rodzinnego	28
	6.3. Zażywanie substancji psychoaktywnych /dot. dzieci wychowywanych w pieczy zastępczej/	15
	6.4. Palenie papierosów /dot. dzieci wychowywanych w pieczy zastępczej/	21
	6.5. Uzależnienie od nikotyny /dot. dorosłych członków rodziny/	58
	6.6. Symptomy uzależnienia od komputera	31
7.	PROBLEMY ZDROWOTNE, W TYM :	
	7.1. Choroby psychiczne	16
	7.2. Zła kondycja zdrowotna dzieci	27
	7.3. Niepełnosprawność	32
	7.4. Choroby przewlekłe dziecka	25

Jak wynika z przedstawionego zestawienia zakres problemów z jakimi borykają się rodziny zastępcze jest bardzo złożony. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy pracują w zadaniowym systemie czasu pracy i mogą świadczyć wsparcie dla rodzin zastępczych o różnych godzinach w ciągu dnia, w wymierny sposób ułatwiło rodzinom zastępczym funkcjonowanie. Zarówno rodziny zastępcze, jak i dzieci wychowywane w rodzinnej pieczy zastępczej otrzymały specjalistyczne wsparcie. Jednocześnie należy nadmienić, iż liczba zatrudnionych koordynatorów w stosunku do liczby rodzin zastępczych jest ciągle za mała.

Zakres jakościowy i ilościowy działań pomocowych podjętych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia poniższa tabela.

RODZAJ PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ POMOCOWYCH NA RZECZ RODZINY	LICZBA OSÓB, KTÓRE SKORZYSTAŁY ZE WSPARCIA
Działania na rzecz podniesienia kompetencji rodzicielskich	
Poradnictwo z zakresu pracy z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami (Zespół Downa, Zespół FAS, ADHD, autyzm, zaburzenia zachowania i emocji, dysleksja)	54
Poradnictwo z zakresu radzenia sobie z zachowaniami trudnymi, tj. agresją, buntem, nieśmiałością, wycofaniem	68
Poradnictwo z zakresu obrania właściwego stylu wychowania	96
Pomoc w wyznaczeniu obowiązków domowych dzieciom	59
Pomoc w budowaniu prawidłowych relacji pomiędzy członkami rodziny, zwiększanie umiejętności interpersonalnych poprzez zachowania asertywne oraz rozwiązywanie konfliktów	84
Przeciwdziałanie stosowaniu kar fizycznych, ukazywanie negatywnych następstw stosowania ich	46
Budowanie u dziecka poczucia bezpieczeństwa poprzez wytwarzanie odpowiednich warunków środowiska wychowawczego	64
Wyznaczenie czasu na naukę, odpoczynek i zabawę	62
Poradnictwo z zakresu postaw wychowawczych	97
Poradnictwo z zakresu właściwego nagradzania dziecka	86
Poradnictwo z zakresu budowania pozytywnej atmosfery wychowawczej	87
Propagowanie podmiotowych relacji pomiędzy członkami rodziny	82
Wsparcie emocjonalne w sytuacjach trudnych	121
Pedagogizacja rodziców z zakresu właściwego użytkowania TV i komputera : rozmowy na temat bezpieczeństwa dziecka w sieci, instrukcje dotyczące zakładania filtru rodzinnego	76
Działania integrujące członków rodziny	62
Zachęcanie do udziału w wydarzeniach kulturalnych	94
Wskazywanie na mocne strony dziecka i możliwości rozwijania ich	83
Ustalenie „regulaminu domowego”, wyznaczenie obowiązków poszczególnych członków rodziny,	54

wskazanie na właściwy sposób komunikacji	
Działania wspierające dziecko umieszczone w pieczy zastępczej	
Wdrażanie elementów terapii pedagogicznej z wykorzystywaniem specjalistycznych metod pracy z dzieckiem niepełnosprawnym, tj.: edukacyjna, integracja sensoryczna, terapia behawioralna, Metoda Ruchu Rozwijającego, arteterapia, trening relaksacyjny, ćwiczenia grafomotoryczne, ćwiczenia logopedyczne, ćwiczenia ogólnorozwojowe, zabawy wspomagające kontrolowanie emocji, gry i zabawy integrujące, ćwiczenia percepcji słuchowej i wzrokowej, ćwiczenia w schemacie własnego ciała, ćwiczenia orientacji w przestrzeni, ćwiczenia usprawniające pamięć, terapia zabawowa	55
Zapisanie dzieci do przedszkola, świetlicy parafialnej, na kolonie organizowane przez MOPS i inne formy aktywnego wypoczynku i nauki	52
Rozwijanie zainteresowań dziecka: motywowanie do udziału w kółkach zainteresowań, do udziału w konkursach szkolnych, propagowanie udziału w zawodach sportowych	62
Rozmowy na temat współzawodnictwa i zazdrości pomiędzy dziećmi	51
Motywowanie rodziny do podjęcia terapii specjalistycznej: logopedycznej, psychologicznej, pedagogicznej	47
Motywowanie do regularnego uczęszczania na zajęcia lekcyjne, rozmowy na temat wagarów, ich przyczyn i konsekwencji	64
Rozmowy na temat kontaktów z rówieśnikami, diagnoza kontaktów z grupą rówieśniczą z wykorzystaniem narzędzi diagnostycznych /test niedokończonych zdań/	68
Wspierające rozmowy na temat kontaktów z rodzicami biologicznymi, diagnoza relacji z wykorzystaniem narzędzi diagnostycznych /test niedokończonych zdań, linia życia /	71
Pomoc w wyborze szkoły, planowanie ścieżki zawodowej	21
Kontakty z rodzicami biologicznymi mające na celu poprawę jakości relacji pomiędzy rodzicami a dziećmi	56
Towarzyszenie w trakcie wizyt w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej	21
Pozyskanie wolontariusza, bądź korepetytora celem udzielenia pomocy w nauce	18

Działania na rzecz pomocy rodzinom w trudnej sytuacji materialnej	
Pomoc w aktywnym wyszukiwaniu ofert pracy, redagowaniu CV	16
Pomoc w planowaniu budżetu domowego	31
Pozyskanie na rzecz rodziny zastępczej odzieży zimowej i zabawek	34
Poradnictwo w zakresie sposobów uregulowania zadłużeń	15
Działania na rzecz przeciwdziałaniu uzależnieniom	
Pozyskanie informacji na temat form wsparcia osobom uzależnionym, motywowanie do podjęcia terapii, również w trybie stacjonarnym oraz dla osób współuzależnionych	34
Profilaktyka uzależnień: rozmowy na temat uzależnień, ich konsekwencji i mechanizmów, udostępnianie literatury z zakresu uzależnień, wskazanie na placówki, lekarzy bądź inne kontakty pomocne w terapii uzależnień, dostarczenie testów do kontroli uzależnienia oraz filmu na temat uzależnienia od tytoniu, motywowanie do kontrolowania czasu spędzanego przez dzieci przed komputerem	69
Wyznaczenie miejsca do palenia papierosów, uświadamianie rodziców w zakresie konsekwencji palenia biernego	15
Pomoc w redagowaniu wniosku do Prokuratury Rejonowej w sprawie skierowania na przymusowe leczenie osób uzależnionych od alkoholu, zamieszkujących z rodziną zastępczą	0
Działania na rzecz poprawy sytuacji zdrowotnej	
Rejestracja do lekarzy specjalistów: okulisty, ginekologa, laryngologa, neurologa, psychiatry dziecięcego, umówienie spotkania z psychologiem	57
Propagowanie zdrowego stylu życia poprzez motywowanie do aktywności fizycznej, dbania o higienę osobistą, przestrzeganie czystości w miejscu zamieszkania	113

Po raz pierwszy Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło Rządowy program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2023 r.

W ramach Programu powiaty mogły uzyskać środki na:

1. dofinansowanie wynagrodzeń wraz z pochodnymi od wynagrodzeń zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka, przysługujących za 2023 r, począwszy od dnia 1 czerwca, za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia wskazanej funkcji,
2. dofinansowanie wynagrodzeń wraz z pochodnymi od wynagrodzeń rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługujących za 2023 r., począwszy od dnia 1 czerwca, za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia wskazanej funkcji.

Łączna kwota dotacji z ww. programu to kwota 46.340,00 zł. Przyznane środki umożliwiły dofinansowanie kosztów wynagrodzeń 2 rodzin zastępczych zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego oraz jednego rodzinnego domu dziecka.

3. Wsparcie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Osoba usamodzielniania co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielniania oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. W przypadku braku opiekuna programu usamodzielniania, opiekunem zostaje pracownik socjalny Działu Opieki nad Rodziną i Dzieckiem, przyjmując na siebie obowiązek pomocy i nadzorowania wychowanka. Każdy wychowanek powinien posiadać indywidualny program usamodzielniania zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Program ten jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wraz z opiekunem usamodzielniania co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności. Określane są w nim cele i zadania wychowanka, jego plany edukacyjne oraz życiowe.

W 2023 r. indywidualne programy usamodzielniania były przygotowane dla 1 wychowanka, natomiast w przypadku wychowanków posiadających indywidualny program usamodzielniania przeprowadzono dodatkowo 66 aktualizacji IPU oraz 11 zakończeń programu usamodzielniania.

Pracownicy socjalni podejmowali także szereg działań wspierających i informacyjnych na rzecz rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w tych rodzinach:

1. prowadzenie rozmów wspierających, wychowawczych, motywujących, doradczych w rodzinie,
2. wskazywanie rozwiązań bieżących problemów, sytuacji konfliktowych,
3. pomoc w pisaniu pism, składaniu wniosków np. do MOPS, PSON, WGM,
4. pomoc w nawiązaniu, utrzymaniu oraz poprawie relacji między rodziną zastępczą a rodziną biologiczną,
5. utrzymanie kontaktu z rodzicami biologicznymi,
6. informowanie o koloniach, mikołajkach i innych imprezach organizowanych przez MOPS,
7. zgłaszanie rodzin do udziału w projektach, koloniach itp.,
8. pomoc w szukaniu dodatkowych kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży,
9. współpraca z innymi PCPR-ami na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy,

10. kierowanie, w miarę potrzeb, do różnych instytucji wspierających rodzinę i dzieci oraz dorastającej młodzieży (poradnie specjalistyczne, doradca zawodowy, fundacje, biura prawne, MOPS, ZUS, Sąd, UM, WGM, PZON itp.),
11. szukanie sponsorów, współpraca ze sponsorami,
12. nawiązywanie kontaktów z wychowawcami klas, pedagogami, współpraca z przedstawicielami szkół, OHP,
13. sporządzanie IPU,
14. przyjmowanie wniosków, sporządzanie decyzji,
15. współpraca z organizacjami samorządowymi, fundacjami (Szlachetna Paczka, Moja Fundacja),
16. organizacja festynu integracyjnego dla rodzin zastępczych,
17. promocja pieczy (lokalni przedsiębiorcy).

Działania podejmowane na rzecz pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w zakresie:

I. Oddziaływań wychowawczych:

1. wykonanie mapy osób mogących wesprzeć wychowanka w procesie usamodzielnienia,
2. pomoc w budowaniu grupy wsparcia dla wychowanka,
3. pomoc w wytyczaniu celów bliższych i dalszych, wspieranie wychowanka w ich realizacji,
4. pomoc edukacyjna,
5. podtrzymywanie motywacji do nauki i ukończenia szkoły,
6. pomoc i doradzanie w wyborze dalszego etapu kształcenia,
7. podwyższanie kompetencji społecznych i zaradności życiowej,
8. pomoc w rozwiązywaniu problemów, szukaniu rozwiązań trudnych sytuacji życiowych, wskazywanie rozwiązań, podpowiadanie, wskazywanie sposobów, sugerowanie), prezentacja metod wspomagających rozwiązywanie konfliktów i kwestii spornych, prowadzenie mediacji,
9. oddziaływania wychowawcze mające na celu wyrobienie właściwych postaw społecznych i przygotowanie do samodzielnego życia,
10. modyfikowanie z usamodzielnianym i opiekunem IPU w miarę zmieniającej się sytuacji wychowanka,
11. prowadzenie rozmów mających na celu budowanie własnej wartości samooceny,
12. objaśnianie norm prawnych i przepisów dotyczących wychowanka,
13. współpraca z opiekunem usamodzielnienia, rodziną wychowanka na rzecz sprawnej i skutecznej realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia,
14. szukanie wolontariuszy chętnych do wspierania wychowanka w dążeniu do samodzielnego niezależnego życia (opiekuna usamodzielnienia, wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego itp.).

II. Rozszerzania kompetencji społecznych:

1. kierowanie w miarę potrzeb do różnych instytucji wspierających rodzinę i dzieci oraz dorastającej młodzieży (poradnie specjalistyczne, doradca zawodowy, fundacje, biura prawne, MOPS, ZUS, SĄD, UM, WGM, PZON itp.),
2. pomoc w nawiązaniu kontaktu z tymi instytucjami, pomoc w opracowaniu dokumentacji (pisanie pism, pomoc w wypełnianiu wniosków do różnych instytucji),
3. doradzanie z tytułu uzyskanych świadczeń (na zagospodarowanie, usamodzielnienie),

4. pomoc w szukaniu ofert pracy,
5. pomoc w znalezieniu miejsca zamieszkania (wynajem).

III. Pomocy w poprawie warunków socjalno-bytowych:

1. szukanie sponsorów celem poprawy warunków bytowych wychowanków,
2. pomoc w uzyskaniu świadczeń (MOPS, PFRON, ZUS itp.),
3. współpraca z fundacjami (Moja Fundacja, Szlachetna Paczka),
4. pomoc w uzyskaniu lokalu z zasobów miasta Jelenia Góra,
5. współpraca z UP, OHP, UM, fundacjami i innymi instytucjami mogącymi wesprzeć wychowanka w jego procesie usamodzielnienia.

Pracownicy socjalni Działu Opieki nad Rodziną i Dzieckiem podjęli kontakt z 169 środowiskami objętymi wsparciem i pomocą ww. Działu, w tym uczestniczyli we wszystkich zespołach ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Pracownicy Działu sporządzili dodatkowo 92 opinie o rodzicach biologicznych na potrzeby innych organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej z terenu całej Polski.

Wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej korzystają ze wsparcia finansowego MOPS na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie.

W roku sprawozdawczym ze świadczeń na kontynuowanie nauki korzystało 15 pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze oraz 6 wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych. Z pomocy na zagospodarowanie skorzystało 4 wychowanków rodzin zastępczych oraz 2 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej. Natomiast pomocą finansową w formie świadczenia na usamodzielnienie objętych zostało 9 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz 1 wychowanek opuszczający placówkę.

Poniżej przedstawione zostało finansowe zestawienie środków wydatkowanych na wskazane cele.

Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej – otrzymane wsparcie finansowe.

Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc na zagospodarowanie		Pomoc na usamodzielnienie	
Liczba osób	Wydatkowana kwota	Liczba osób	Wydatkowana kwota	Liczba osób	Wydatkowana kwota
15	114.116,45 zł	4	9.423,00 zł	9	56.574,00 zł

Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej – otrzymane wsparcie finansowe.

Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc na zagospodarowanie		Pomoc na usamodzielnienie	
Liczba osób	Wydatkowana kwota	Liczba osób	Wydatkowana kwota	Liczba osób	Wydatkowana kwota
6	31.530,75 zł	2	7.640,00 zł	1	8.968,00 zł

Wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej usamodzielniając się, w głównej mierze powracają do miejsca zamieszkania swoich rodziców biologicznych ze względu na to, iż czas oczekiwania na mieszkanie z zasobów miasta dla osób usamodzielnianych jest bardzo długi.

Realizując zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, mając jednocześnie na uwadze konieczność stopniowego dochodzenia do sytuacji optymalnej, w której wsparcie mają zapewnione wszystkie tego wymagające osoby oraz usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej, w lipcu 2021 r. zostały uruchomione na terenie Miasta Jeleniej Góry dwa mieszkania chronione treningowe. Do realizacji tego zadania został zatrudniony koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który jednocześnie sprawuje pieczę nad mieszkaniami oraz wychowankami tam zamieszkałymi.

Do zadań opiekuna mieszkań chronionych należy:

1. rozpoznawanie problemów, zasobów, potencjału predyspozycji, potrzeb mieszkańców oraz ustalenie ścieżki reintegracji społecznej i/lub zawodowej,
2. udzielanie mieszkańcom wsparcia mającego na celu naukę lub utrzymanie posiadanego poziomu sprawności w zakresie: samoobsługi, samodzielności życiowej, rozwijania kontaktów społecznych, pełnienia ról społecznych,
3. nadzór nad przestrzeganiem regulaminu mieszkania chronionego, w tym w szczególności organizacją mieszkania i sprawowanie pieczy nad właściwym jego użytkowaniem,
4. monitorowanie pobytu użytkowników w mieszkaniu,
5. wspieranie mieszkańców w rozwiązywaniu ich problemów,
6. wspieranie użytkowników w zakresie integracji społecznej, edukacyjnej, zawodowej,
7. wspieranie i kontrola realizacji przez użytkownika indywidualnego programu usamodzielniania,
8. współpraca z rodziną i opiekunami w procesie usamodzielnienia użytkowników mieszkania chronionego,
9. udzielenie pomocy i wskazanie sposobów załatwienia spraw urzędowych i osobistych,
10. dokonywanie co najmniej raz na 3 miesiące oceny sytuacji osoby korzystającej ze wsparcia w mieszkaniu chronionym,
11. prowadzenie działań związanych z treningiem praktycznych umiejętności życiowych, w tym trening kulinarny, trening higieny, trening ekonomiczny, trening gospodarczy i obsługi sprzętu AGD i RTV, trening umiejętności korzystania z instytucji użyteczności publicznej.

Jednocześnie koordynator rodzinnej pieczy zastępczej będzie pracował z usamodzielnionymi wychowankami pieczy zastępczej celem ich usamodzielnienia, którzy nie będą korzystać z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym.

W 2023 r. z wsparcia w postaci pobytu w mieszkaniach chronionych treningowych skorzystały 3 osoby. Pobyt w mieszkaniu chronionym proponowany jest każdemu wychowankowi, który opuszcza pieczę zastępczą czy to instytucjonalną czy rodzinną. Wychowankowie w większości nie wyrażają zgody na pobyt w mieszkaniu, ze względu na to, iż mieszkania te nie posiadają osobnych pokoi. W jednym mieszkaniu może przebywać trzech wychowanków, którzy dzieliliby jedno pomieszczenie sypialniane.

4. Praca z rodziną biologiczną oraz zwiększenie szans dzieci ukierunkowana na ich powrót do środowiska naturalnego.

Asystenci rodziny zatrudnieni w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze oprócz pracy prowadzonej na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, wspierają także rodziny, z których dzieci zostają umieszczone w pieczy zastępczej.

W 2023 r. asystenci rodziny podejmowali szereg działań mających na celu poprawę sytuacji rodziny w codziennym funkcjonowaniu, a w szczególności podniesienie kompetencji opiekuńczo wychowawczych rodziców. W 18 przypadkach asystenci występowali do Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z wnioskiem o podjęcie działań w odniesieniu do art. 109 Kodeksu rodzinnego, a w szczególności o ingerencję w wykonywanie władzy rodzicielskiej ze względu na zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze wobec dzieci, występującą przemoc w rodzinie, co bezpośrednio zagraża bezpieczeństwu i zdrowiu dzieci. Sporządzili 26 opinii o bieżącym funkcjonowaniu rodziny w odpowiedzi na zapytanie Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze oraz 15 opinii w odpowiedzi na zapytanie Komendy Miejskiej Policji w Jeleniej Górze Wydział ds. Nieletnich i Patologii. W trakcie współpracy z rodzinami asystenci rodziny podjęli działania celem umieszczenia rodzica z dzieckiem w domach dla samotnych matek. Działania te podjęto w stosunku do 3 rodzin. W związku z występowaniem u większości rodzin problemu uzależnienia od różnego rodzaju substancji psychoaktywnych 7 osób zostało umieszczonych w ośrodku leczenia uzależnień, celem przejścia co najmniej 12 miesięcznej terapii.

5. Kontynuacja i poszerzenie świadczonych usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W roku sprawozdawczym wydanych zostało 45 skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Miasta Jeleniej Góry.

Dane dotyczące wydanych skierowań przedstawia poniższa tabela.

L.p.	Nazwa placówki opiekuńczo - wychowawczej	Liczba wydanych skierowań
1.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 1”	3
2.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 2”	4
3.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 3”	5
4.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 4”	6
5.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 5”	5
6.	Centrum Opieki nad Dzieckiem „Dąbrówka”	15
7.	Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego w Nowych Rochowicach	7

W 2023 r. na utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wydatkowano łącznie kwotę 7.909.764,79 zł. Szczegółowy podział środków przedstawia poniższa tabela.

L.p.	Nazwa placówki opiekuńczo-wychowawczej	Liczba umieszczonych dzieci	Kwota przekazanej dotacji
1.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 1”	18	989.823,88
2.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 2”	18	968.254,76
3.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 3”	18	937.254,14
4.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 4”	16	846.740,75
5.	Dom dla Dzieci „Nadzieja nr 5”	16	875.106,94
6.	Centrum Opieki nad Dzieckiem „Dąbrówka”	46	2.714.749,00
7.	Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego w Nowych Rochowicach	10	577.835,32

W związku z brakiem miejsc w pieczy zastępczej instytucjonalnej jak i rodzinnej Dział Opieki nad Rodziną i Dzieckiem, celem realizacji postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej poszukuje miejsc również poza terenem Miasta Jeleniej Góry. W 2023 r. **na terenie innych powiatów zarówno w instytucjonalnej jak i rodzinnej pieczy zastępczej** przebywało 52 dzieci, w tym 1 dziecko w placówce opiekuńczo-wychowawczej, 51 dzieci w rodzinach zastępczych. Dotacja przekazana innym powiatom na podstawie porozumień na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej w 2023 r. wyniosła 621.297,17 zł, w tym:

1. opłata za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w kwocie 25.658,43 zł,
2. opłata za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w kwocie 595.638,74 zł.

Sporządziła:
 Joanna Żyłkiewicz
 Kierownik Działu Opieki Nad Rodziną i Dzieckiem
 MOPS w Jeleniej Górze